

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “กิจกรรมการถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมภูมิปัญญาล้านนาสู่สังคมโดยผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น” นี้ กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกภูมิปัญญาล้านนาที่ได้จัดระบบหมวดหมู่ไว้ทำการวิจัยเพื่อเป็นฐานความรู้ (Impact Research) แสวงหาวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมอันจะสามารถต่อยอดองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ในสังคมและวัฒนธรรมล้านนาปัจจุบันผ่านปราชญ์อาวุโสล้านนา (2) เพื่อค้นหาปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการบูรณาการ การนำภูมิปัญญามรดกล้านนาค้นสู่ถิ่นกำเนิด ผ่านกิจกรรมเรียนรู้ ถ่ายทอดโดยปราชญ์ผู้สูงวัยในท้องถิ่นสู่เยาวชนในสถานศึกษาและท้องถิ่น และ (3) เพื่อสร้างและเชื่อมเครือข่ายด้านล้านนาคดีศึกษา ที่อยู่ในท้องถิ่นกำเนิดของภูมิปัญญาล้านนา ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การสัมมนา การฝึกอบรมเพื่อการสืบสาน อนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ด้านการอ่านวรรณกรรมอักษรโบราณล้านนาและกระตุ้นการทำวิจัยเรื่องที่จะเป็นผลประโยชน์ต่อสังคมล้านนาในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันศาสนาในล้านนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ(วิจัยเอกสาร) ผสมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มกิจกรรมการถ่ายทอด 4 กลุ่ม ใน 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา และเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการคัดเลือกภูมิปัญญาล้านนาที่ได้จัดระบบหมวดหมู่ไว้ทำการวิจัยเพื่อเป็นฐานความรู้ นั้น ได้คัดเลือกภูมิปัญญาออกมาได้จำนวน 50 เรื่อง จำแนกตามหมวดได้ ดังนี้ หมวดพระพุทธศาสนา 32 เรื่อง หมวดโหราศาสตร์ 1 เรื่อง หมวดลัทธิพิธีกรรม 4 เรื่อง หมวดไสยศาสตร์ 2 เรื่อง และ หมวดปณิกะ 11 เรื่อง มาทำการปริวรรต ทำบทคัดย่อ และเรียบเรียงด้วยภาษาปัจจุบัน ส่วนการแสวงหาวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมในการต่อยอดองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ในสังคมและวัฒนธรรมล้านนาปัจจุบันนั้น ได้คัดเลือกปราชญ์ท้องถิ่นใน 4 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง โดยมอบหมายให้ปราชญ์ท้องถิ่นนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดแก่เยาวชนและสังคมดังที่กล่าวมา

ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อกิจกรรมการถ่ายทอดพบว่า (1) ผู้ถ่ายทอดความรู้/ปราชญ์ท้องถิ่นได้คณะปราชญ์ล้านนาผู้ที่มีความตระหนักรู้ และมีผู้สูงอายุที่เชี่ยวชาญอักษรล้านนาในพื้นที่ซึ่งปรารถนาที่จะถ่ายทอดมรดกล้านนา และทำโครงการสืบสานมรดกล้านนาในแต่ละจังหวัด (2) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ ผู้เรียน ได้มีผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม เช่น ประชาชน และนักเรียน มารับการถ่ายทอด (3) ความพร้อมของพื้นที่ ทุกพื้นที่ในโครงการมีความพร้อมสูง (4) นโยบายของท้องถิ่นเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนทั้งด้านกลยุทธ์และงบประมาณสนับสนุน และ (5) การมีส่วนร่วมของชุมชนได้ชุมชนสถานศึกษาและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในแต่ละจังหวัดให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง

ด้านรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนานั้น มีรูปแบบการถ่ายทอดกิจกรรมหลากหลาย ทั้งในรูปแบบของการจัดชั้นเรียน และการฝึกอบรมความรู้เป็นเรื่องๆ ด้วยการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 3 เดือน จากการสำรวจความพึงใจของผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดมีผลลัพธ์อยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสำเร็จในการทำกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจ

ด้านการสร้างเครือข่ายล้านนาศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นกำเนิดของภูมิปัญญาล้านนานั้น คณะผู้วิจัยได้ขยายเครือข่ายออกไปอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบุคคล และกลุ่มสถาบัน ในต่างพื้นที่และประสานงานกับสถาบันการศึกษาที่มีภารกิจในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทำการศึกษาและถ่ายทอดภูมิปัญญา สร้างความร่วมมือในการทำวิจัยเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน โดยการจัดสัมมนาทางวิชาการ เวทีแห่งผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาที่โรงแรมเชียงใหม่ฮิล 2000 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสวนาหาทางออก และวิธีการถ่ายทอด แก่กันและกัน นับเป็นการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง สามารถร่วมมือกันผลักดันภารกิจด้านการอนุรักษ์และสืบสานมรดกล้านนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยในรูปแบบนี้ คณะผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้ทำวิจัยการต่อยอดอีกเพื่อพัฒนากิจกรรมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาล้านนาอย่างยั่งยืนสืบไป